

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Татяна Буруджиева, Софийски университет, Философски факултет, катедра
„Политология”, професионално направление 3.3. „Политически науки”,
член на научно жури формирано със заповед № РД 38-46/17.01.2019 г. на Ректора на
СУ „Св. Климент Охридски”,

за дисертационния труд на Атанас Бориславов Ждребев на тема:

„Популизъмът като фактор за дисфункция на политическите институции в България
(2001 – 2018)”,

за присъждане на образователната и научна степен „доктор по политология”
(Съвременна българска политика).

Представената за публична защита докторска теза на колежата Ждребев е актуална както от научна, така и от гл.т. на политическата практика. Научната концептуализация е достатъчно напреднала и авторът е успял да представи различните тези и изследователски подходи както в българската традиция, така и в чуждестранната. Тук предизвикателството е, че изобилието от автори е разположено в доста различни научни полета и налага интердисциплинарен подход, който изисква от изследователя сериозно знание в понякога доста раздалечени научни концепции. Атанас Ждребев се е справил не само с избора и представянето на автори, изчерпващи научните подходи, но и с критичното осмисляне на тезите на всеки един от тях.

Ясната теза, спрямо която са формулирани хипотезите и организирани изследователските задачи, помага на автора да следва една логика на изследването, която превръща дисертационния труд в едно монолитно и завършено спрямо целите си аналитично изследване на ефекта на популизма върху функционирането на политическата система в България. В увода и в Първа глава той доказва безсъмнено научните качества на своя анализ и успява да формулира и разположи сред останалите една концепция за популизма като дискурсивна стратегия. Без да се включва изцяло в научния дебат относно определянето характера на популизма и неговата роля, Ждребев

по един напълно задоволителен начин доказва своята теза, че популизъмът не е идеология, като остава авторски уникален, присъединявайки се към авторите, които я отстояват.

Изследователската цел, формулирана на стр. 11 – да се установи взаимозависимостта между възникването и функционирането на популистки партии в периода след 2001 г. и настъпилите дисфункции на основни политически институции – е реализирана последователно чрез логически обвързани изследователски задачи. Естественият фокус върху институциите е в основата на извеждането на хипотези, формирането на изследователските инструменти и избора на обектите за анализ. Той е и в основата на авторските приноси, защото структурирането на популизма като фактор за функция или дисфункция на демократичната политическа система е собствен изследователски подход, водещ до редица – представени и от автора – приноси.

Интересът към представения дисертационен труд може, според мен, да бъде синтезиран в следното:

- Успява да представи свой подход към многократно изследван проблем, с многобройни конкретни анализи и обект на сериозни научни дебати;
- Формира собствен методологичен дизайн, чрез който извършва уникално като количество събрани данни и научни изводи изследване на лидерския популистки дискурс в България за изследвания период
- Формулира собствена дефиниция за популизма, въз основа на която формира индикатори за анализ, които могат да се прилагат във всяко следващо изследване по темата или да се използва конструкцията на изследователския дизайн за изследване съдържанието на всеки друг тип политически дискурс.

Обръщам внимание върху методологията на изследването и анализа, защото те далеч надхвърлят обичайните изследователски сондажи, подкрепящи анализа по даден научен проблем или детайлизирани изследвания, които прилагат вече утвърдени модели и методики, като просто доказват, че те работят и при изследване на българските политически процеси.

Тук сме изправени пред един съвършено авторски подход в методологията – нещо, което е предизвикателство и пред далеч по-опитни колеги. И колегата Ждребев се е справил безупречно с това предизвикателство, оставяйки една концептуална схема, преведена в система от индикатори, които – според мен – са постижение на българската политология.

Особено, ако имаме предвид оставащото доста неопределено, размито и трудно подаващо се на концептуализация разбиране за популизма.

Въпреки, че изследването на Ждребев е центрирано върху смисъла, той е осъществил огромен количествен анализ – над 400 медийни публикации и 78 единици на контент анализ. И това, на фона на огромния изследователски труд върху научната литература за популизма и върху източниците на популистки дискурс – речи, интервюта, изявления на политическите лидери, чийто дискурс анализира/.

Така, както логично и последователно подхожда колегата Ждребев към формулиране на тезата, целта и изследователските задачи и хипотези, така скруполюзно и последователно той извършва и самото изследване, като структурата на дисертационния труд отразява адекватно логиката на изследването и анализа на автора.

На пръв поглед притеснява обема на представения дисертационен труд, но детайлното запознаване с него потвърждава необходимостта от подобно обширно представяне – както на академичния дебат относно популизма, така и на контент анализа на медийни публикации и изследването на конкретните действия, като доказателство за това, че популизмът е дисфункционален по отношение на демократичната политическа система.

Във всяка от тези основни крачки в изследването и анализа си Ждребев разгърнато и изчерпателно представя доказателства, формулира и защитава тези и научни дефиниции, отстоява или отхвърля научните хипотези и върви към изграждането на една многоплатова, но стабилна и устойчива научна конструкция. В първа глава той извежда 10 индикатора, изцяло свързани с неговата дефиниция на популизма: отрицание/отхвърляне на елита, противопоставяне елит/народ, унификация на народната воля, антипартийност, значение на личността/харизмата, засилване на социални очаквания, създаване образ на врага, отхвърляне на институциите посредници, отхвърляне на институциите като инструмент за взимане на легитимни решения (с. 98).

Чрез прилагане на тези индикатори към прецизно формулираната база от документи /в случая различни типове медийни съобщения/ авторът осъществява анализа на популизма като дискурс и като стратегия, представен като процес и като резултати във втора и трета глава. Както и към тезите в глава първа относно дефиницията на популизма, така и в избора на методика, начинът на приложението ѝ, подборът на конкретни случаи за изследване – може да се дискутират конкретни изводи, конкретни идеи и дори тези. Но

онова, което остава несъмнено е тази логически построена стъпка по стъпка структура на анализа и изследването. В този смисъл, бих определила постигнатото от автора на дисертационния труд като модел на конструиране на научно изследване на популизма. Затова е трудно да не се съгласиш с представеното обобщение на резултатите от изследователския анализ в заключението - „българският популизъм е антиинституционален, защото следва тенденцията на отклонение от правилата на играта, от писаните правни норми и от традициите, на базата на които се осъществява регулярната дейност на органите на законодателната, изпълнителната и съдебната власт“, което води до дисфункционалност на българските политически институции (вж. с. 287-288). На практика това е финала на едно задълбочено и прецизно осъществено търсене на отговор на поставената още в началото теза на автора.

Пред нас е научен труд, който представя своя автор като задълбочен и съвестен учен, търсещ отговор на изключително прецизно формулирани въпроси, без притеснение готов да приеме действителността, доказваща или не научните му хипотези и способен да превърне своите знания в инструмент за изследване на трудни и неизяснени от науката процеси и феномени. Авторефератът отразява коректно съдържанието на дисертацията и формулираните приноси са реално отражение на постигнатото от автора. Спазени са всички законови и нормативни изисквания.

Познавам колегата Ждребев лично и от работата ни по неговия дисертационен труд съм с отлични впечатления. Това е млад изследовател, който никога не се задоволява със съществуващи вече отговори и който винаги може и формулира въпрос и съмнение по установени тези в науката. Подобен творчески и постоянно търсещ дух е част от обяснението за постигнатото от него в дисертационния анализ. Но другата част от обяснението е невероятната му работоспособност и неуморно търсене на нови и нови знания и информация по изследваните от него проблеми.

В заключение, оценката ми за представения от Атанас Ждребев дисертационен труд е висока и е основание да гласувам „за“ присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.3. Политически науки на Атанас Бориславов Ждребев.